

-मण्डकः 1 (lit.) a frog in a pitcher. -2 (fig.) an inexperienced man; cf. कृपमण्डक. -शाला pottery. -सन्धिः the hollow on the top of an elephant's head between the frontal globes.

कुम्भकः 1 The base of a column (used especially in this sense frequently in inscriptions). -2 A religious exercise (in Yoga phil.), stopping the breath by closing the mouth and both nostrils with the fingers of the right hand; प्राणापानौ संनिरुध्यात्पूरकुम्भकरेचकैः Bhāg. 7. 15. 32.

कुम्भिका 1 A small pot; गृहीत्वा जलकुम्भिकाम् Ks. 6. 41. -2 A harlot. -3 A disease of the eyes.

कुम्भिन् 1 An elephant; असौ कुम्भिभ्रान्त्या खरनखरविदा-वितमहागुरुप्रावग्रामः स्वपिति गिरिगर्भे हरिपतिः Bv. 1. 52. -2 A crocodile. -3 A fish. -4 A kind of poisonous insect. -5 A sort of fragrant resin (गुग्गुल). -6 The number eight. -Comp. -नरकः a particular hell. -मदः rut, ichor.

कुम्भिनी f. 1 The earth. -2 N. of a plant Croton Tiglium (Mar. जेपाळ, जमालगोटा) -Comp. -फलम् the fruit of the tree used as a strong purgative. -बीजम् (see-फलम्).

कुम्भिलः 1 A thief who breaks into a house. -2 A plagiarist. -3 A wife's brother. -4 A child of an imperfect impregnation or born at undue seasons.

कुम्भी 1 A small water-jar; Rām. 2. 91. 72. -2 An earthen cooking vessel; आविष्कुर्वन्त्यखिलवचनेष्वत्र कुम्भी-पुलाकन्यायाञ्ज्योतिनेयगतिविदां निश्चलं मानभावम् Viś. Guṇa. 534. -3 A measure of grain. -4 N. of several plants like इभपाटल, वारिपर्णी, लघुदन्ती, जेपाळ, कायफळ &c. -Comp. -धान्यम् grain stored in jars sufficient for six days. -धान्यकः a householder who stores grain; Ms. 4. 7. -नसः a kind of venomous serpent; उद्वेलन्ति पुराणरोहिणतद-स्कन्धेषु कुम्भीनसाः U. 2. 29. -नसी mother of Lavaṇa and sister of Rāvaṇa; स च प्राप मधूपत्रं कुम्भीनस्याश्च कुक्षिजः R. 15. 15. -पाकः 1 the contents of a cooking-vessel. -2 (sing. or pl.) a particular hell in which the wicked are baked like potter's vessels; Y. 3. 224; Ms. 12. 76. -मुखम् N. of a particular wound; Charaka. -वल्कम् (Mar. कायफळ.).

कुम्भीकः 1 The Punnāga tree. -2 A catamite. -क्रा Swelling of the eye-lids. see कुम्भिका.

कुम्भीरः 1 A shark. -2 Crocodile; संवत्सरं तु कुम्भीर-स्ततो जायते मानवः Mb. 13. 111. 59.

कुम्भीरकः, कुम्भीलः, कुम्भीलकः A thief; लोचनेण गृहीतस्य कुम्भीरकस्यास्ति वा प्रतिवचनम् V. 2; कुम्भीलकैः कामुकैश्च परिहर्तव्या चन्द्रिका M. 4. -Comp. -मक्षिका N. of an aquatic creature. -लः A crocodile.

सं. इ. को... ७४

कुर 6 P. (कुरति, कुरित) To sound.

कुरङ्करः, कुरङ्कुरः The (Indian) crane.

कुरङ्गः (-ङ्गी f.) 1 A deer in general; तन्मे ब्रूहि कुरङ्ग कुत्र भवता किं नाम तसं तपः Śānti. 1. 14, 4. 6; लवङ्गी कुरङ्गी-दृगङ्गीकरोतु Jag. -2 A species of deer (कुरङ्ग ईषत्ताम्रः स्याद्वरिणाकृतिको महान्). -3 The spot in the moon. -Comp. -अक्षी, -नयना, -नेत्रा a deer-eyed woman; कासि प्रेयसि हा कुरङ्गनयने चन्द्रानने जानकि Pras. Rāgh. -नाभिः musk. तत्र स्थितं भृङ्गकुरङ्गनाभिमादाय योषेव तु लिम्पति स्वम् Rām. Ch. 6. 24. -लाञ्छनः the moon.

कुरङ्गकः, कुरङ्गमः = कुरङ्ग q. v.

कुरचिल्लः A crab.

कुरटः A shoemaker, a leather-seller.

कुरण्टः, कुरण्टकः, कुरण्टिका The yellow amaranth; Rām. 4. 1. 80.

कुरण्डः Enlargement of the testicles or of the scrotum, hydrocele.

कुरण्डकः Yellow amaranth.

कुररः (लः) 1 An osprey; Y. 1. 174. -2 The plant Capparis Aphylla (Mar. पेंड, वाघंटी, करील); Rām. 3. 60. 21.

कुररी 1 A female osprey; कुररि विलपसि त्वं वीतनिद्रा न शेषे Bhāg. 10. 90. 15. चक्रन्द विभा कुररीव भूयः R. 14. 68. -2 A ewe, -Comp. -गणः a flight of ospreys.

कुररावम् A place abounding with ospreys.

कुरलः 1 An osprey. -2 A curl, a lock of hair.

कुरवः (बः), **कुरव** (ब) कः A species of amaranth; [Barlaria Prionitis Linn] It is a handsome shrub. Kalidāsa describes the plant as कान्तामुख्युति (cf. R. 6. 18). Modern scientists describe it as a lipped flower referring to the form of its petals. कुरवका स्वकारणतां युयुः R. 9. 29; Me. 80; R. 6. 18. -वम् (बम्), -व (ब) कम् The flower of this tree; चूडापाशे नवकुरवकम् Me. 67; प्रत्याख्यातविशेषकं कुरवकं श्यामावदातारुणम् M. 3. 5.

कुरालः (हः) A light bay horse with black legs.

कुरी A kind of grass or corn.

कुरीरम् A kind of head-dress for women. See कुम्भ. -2 Copulation.

कुरुः (pl.) 1 N. of a country situated in the north of India about the site of the modern Delhi; भ्रियः कुरुणा-मधिपस्य पालनीम् Ki. 1. 1; चिराय तस्मिन् कुरवश्चकासति 1. 17. -2 The kings of this country. -रुः 1 A priest. -2 Boiled rice. -Comp. -क्षेत्रम् N. of an extensive plain near Delhi, the scene of the great war between the Kauravas and Pāṇḍavas; धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः Bg. 1. 1; Ms. 2. 19. -क्षेत्रियोगः a solar day in the